

ISSN: 2149-8539

Makale Türü: Kitap Kritiği
Article Type : Book Review

Yayın Tarihi: 18.01.2025

Geliş Tarihi : 08.12.2025
Kabul Tarihi: 14.01.2025

Jeremy Black, Kısa İngiltere Tarihi, Çev. Ekin Duru, Say Yayınları, İstanbul, 6.baskı 2023, A Short History of Britain, 238s.

Ayşegül Güler

Dr. Öğr. Üyesi,

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

aysegulguler@kmu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-5014-4825>

İntihal/Plagiarism

Bu makale, iThenticate yazılımı ile taranmış ve intihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by iThenticate and no plagiarism detected.

Yazar Birleşik Krallık Exeter Üniversitesinde görev yapmaktadır. Kısa İngiltere Tarihi kitabı önsözle başlayan, beş bölümü içeren ve sonuçlar başlığı kısmıyla sona eren bir kitaptır. Eser isminden de anlaşılacağı üzere İngiltere tarihine odaklanmaktadır. İngilizlerin tarih anlatımı, diğer unsurlarla etkileşimi, yakın oldukları gruplar ve onlarla ilişkileri tarihsel bir akış içerisinde günümüze kadar verilmiştir.

Birinci bölüm "Bu Tarih Nasıl Anlatılabilir" tarihin kimlik ve değer sorunlarıyla ilgili olduğu ve giderek daha karmaşık hale gelen niteliğinden bahsedilmiştir. Tarih bilincinin kimlik olgusuyla ilgili olduğu anlatılmıştır. Buna örnek olarak krallıkta yaşayan İngiliz, İskoç, İrlandalı, Gallerli insanlara yönelik son dönem anketlerinde Britanya Gününün ne zaman kutlanması gerektiği sorulduğunda pek çok seçenek arasından 1215 Magna Carta'nın öne çıktığı görülmüştür. Aslında bu baronlar tarafından krala dayatılan ve yazılı olarak kraliyet haklarını kısıtlayan anlaşmadır. Britanya'nın Whig yaklaşımı doğrultusunda özgürlüğü güvence altına aldığı, ulus için Protestan kimliğinin varlığını, mülkiyete saygı, hukuk düzeni ve parlamentonun egemenliğine vurgu yapılmaktadır. Ancak yazara göre Britanya tarihi Whig yaklaşımının geçerliliğine değil anlatıcının rolü ve neden ile ilişkisine bağlıdır. Kitaba göre tarihteki geniş konular ulaşılabilir olma baskısı nedeniyle sadeleştirilir. İngiltere'de geçmiş ulusal politikalar, farklı görüşler, aristokratik aileler, kent konseyleri ve kökenlerine ilgi duyan aile konuları birlikte ele alınmalıdır. Öyle ki aile tarihçesi Britanya'da hala popüler araştırma konusudur. 2000'li yıllara kadar kişiler daha gelenekseldi, soylarında tanınmış, önde gelen şahısları ortaya çıkararak aileyi daha saygın konuma getirmeyi isterlerdi. Bölümde değişen duruma bakınca geçmişin bize gösterdiği şeylerden birinin değişmekte olan günümüzü anlatması açıklanmıştır.

İkinci bölüm "1400'e Kadar" Britanya tarihi temelini 1400'den önce atıldığı ileri sürmektedir. MÖ.6500'de bugünkü İngiltere'nin Avrupa'ya bağlanan kara köprüsünün sular altında kalması ve ada olarak İngiltere'nin işgal edilmesinin zorlaşması anlatılır. Tanıma geçişle yerleşimlerin oluşturulduğu, kabile toplumunda Britanyalı, İngiliz, İskoç veya Galli diye tanımlanabilecek kimliklerin olmadığı, devlet veya federasyonların bulunmadığı, kesin bölgesel sınırların olmadığı sonucuna varılmaktadır. Britanya'nın İngiltere olarak algılanmasına karşın içeriğinde İskoçya öyküsünü de barındırdığı, Romalıların işgaline uğradığı ve değişim gösterdiği anlatılır. Roma İmparatorluğu yönetimi altında Britanya ticari bağlantılarla birlikte zenginleşmiş, madencilik ve tarım gelişmiştir. Tahmini MS.50'de kurulan Londinium (Londra) kenti ekonomik olarak gelişmiştir. Hristiyanlığın bölgede etkili olmaya başlamasıyla Avrupa kıtasıyla kültürel ilişkiler pekişmiş, Roma egemenliği MS.410'da biterken 865'de Vikingler gelmiş ve 1215'de ise Magna Carta yapılmıştır.

Üçüncü bölüm "1400-1750" İngiltere'de Gül Savaşları ve İskoçya'daki kraliyet-aristokrasi çatışmaları, din konusundaki mücadeleler ve devamında iç savaşları içermektedir. Britanya Vekalet Savaşları olarak adlandırılan savaşın çoğu İrlanda ve İskoçya'da yaşanmıştır. Bu dönemde Britanya'da iki önemli olay olmuştur. Birincisi Protestan Reformu ikincisi ise sömürgeciliğin gelişmesidir. İki olay da Britanya'nın çıkarları ve kimliği açısından önemlidir ve bu durum 20.yüzyıl sonlarına kadar İngiltere'nin tanımlanmasına yardımcı olmuştur. Fransa ile savaşlar, bölünmeler, reformlar ve kilisenin boşanmasına izin vermediği Kral Henry'nin kilisenin bağımsızlığını kısıtlaması gerginliklere neden olmuştur. Her şeye rağmen sömürgecilikle güç kazanan ülke, Doğu Hint Adalarıyla, Güneydoğu Asya'yla deniz ticaretini, baharat ticaretini yürütmek için şirket kurarak varlık göstermiştir. Bu durum Britanya'nın Hindistan'daki imparatorluğunun temelini oluşturmuştur. Britanya, Kuzey Amerika'da koloni oluşturarak, sömürgelerinde en önemli ihracat malı şekeri üretmiş ve tarlalarda da Afrika'dan getirilen köleler çalıştırılmıştır.

Araştırma & Yayın Etiği/ Bu makale en az iki hakem tarafından incelenmiştir. Yayın etiği ihlalleri yazarın sorumluluğundadır.

Research & Publication Ethics This article has been reviewed by at least two referees. Violations of publication ethics are the responsibility of the author(s).

Atıf/Citation

Güler, A. (2023). Jeremy Black, Kısa İngiltere Tarihi, Çev. Ekin Duru, Say Yayınları, İstanbul, 6. baskı, 2023, A Short History of Britain, 238 s. [Kitap eleştirisi]. Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi, 10(3), 238-240.

This is an open access paper distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Dördüncü bölüm “*Britanya Süper Güç Oluyor 1750-1900*” hem toprak hem de ekonomik olarak gelişme neticesinde dünyada en büyük güç haline geldiği anlatılmıştır. Ekonomik değişimin Avrupa’da Fransız Devrimi’ne benzer olaylar oluşmasına rağmen İngiltere’de bunun örneğine rastlanmadığı belirtilmiştir. Ekonomik değişim sanayi, ticaret, ulaşım, tarım alanlarında görülüyordu. Üretim artarken tüketim de artıyordu. Sanayi için enerji sağlayan kömürün taşınması yeni kanallar açılmasına ve demiryollarının yapılmasına yol açtı. Buharlı makinelerle birlikte yeni dönem başlarken yenilikler toplumsal hayatı da etkilemekteydi. Trenlerle seyahat eden kültürlü kentli davranışa sahip kişiler kırsal kesime gidip kültürlerini taşıyabiliyordu. Tren yolculuğu zenginleri tatmin eden sosyal sistem oluşturmuştu. Trenlerde ücret tipine göre üç sınıf vardı ve 1852’ye kadar üçüncü mevki vagonların üstleri kapalı değildi. Bu mevkide yolculuk edenler hava koşulları ve lokomotifin saçtığı sıcak küllerden etkileniyordu. Sanayileşme hızlandıkça sanayileşen yerlerle diğer yerler arasında ayrışma artıyordu. Bu gidişat 1775 Kuzey Amerika sömürgelerden 13’ünün ayaklanması, 1776 Bağımsızlık Bildirgesiyle savaşa dönüştü. 1783’e kadar süren Amerikan bağımsızlık savaşı İngiltere’nin politik ve askeri gücünün zayıfladığını gösterdi. Ancak güçlü donanması sayesinde İngiltere, Hint sömürgelerinde denetimini sürdürebildi. 1800’lerde kralın İskoçya ve İrlanda politikaları o bölgelerde devamlılığı için önemliydi ve gidilen yerlerde samimi davranmaya çalışılmıştı. 19.yüzyıl sonundaki tarımsal kriz soyluların servetlerinde azalmaya yol açarken, politikadaki radikallerin hedefi haline geldiler. Bu durum İrlanda ve İskoçya’da daha etkiliydi. Britanyalıların üstünlüğü en güçlü olanın hayatta kalması kavramıyla güçleniyordu. Bunu anlatmak için de hikayelerinde, edebi eserlerinde bunları anlatan örneklere rastlanmaktadır.

Beşinci bölüm “*1900’den Günümüze*” dünya savaşlarının politik ve ekonomik etkileri uluslararası rekabet ortamını içermektedir. 1914’de Almanların Britanya garantisi altında olan Belçika’ya saldırması savaşa girilmesinde etkili oldu. Savaşın uzun sürmesi, insan ve mühimmat sevk etme yeteneği hükümete daha fazla yetki tanınmasına yol açtı. Burada dikkat çeken nokta savaş sırasında hiç genel seçim yapılmamıştır ve siyasi uyuşmazlık içinde kurulan koalisyon hükümetleri son derece uyum içinde çalışmıştır. 1929 Büyük Buhran dünya ticaretinde düşüşe neden olurken İngiltere’ye de zarar vermişti. İkinci Dünya Savaşı Almanların ve Japonların başarısıyla başlamıştı. İngilizler Malaya’dan çekilmek zorunda kalmış, Singapur teslim olmuş, Myanmar Japonların eline geçmiş ve Asya’da İngilizlerin itibarı düşmüştü. Britanya savaşırken ulusal zenginliğinin dörtte birini kaybetti ve ABD’den aldığı borçlar yüzünden 1945’de dünyanın en borçlu ülkesi haline geldi. 2000’lerde Hindistan tarafından büyük göç dalgalarıyla birlikte sosyal ve kültürel değişim yaşandı. İnsanlar artık daha az boyun eğme eğilimdedi, 1945’e egemen olan ahlak kuralları bırakılmış ve sonrasında idamın kaldırılması, eşcinselliğin yasallaşması gibi konular değişikliklerle birlikte yasallaşmıştı. Dinsel açıdan da eskisi gibi uygulamalar yaygın değildi, dinsel değerler artık çoğu politikacının yaşamında yer almıyordu. Bazı kentlerde geçmişi geride bırakmak için binalar yıkılmıştı. 1967’de imparatorluk Afrika sömürgelerinin büyük kısmının bağımsızlığını tanıdı. Soğuk Savaş döneminde Birleşmiş Milletler ve NATO çerçevesinde aktif rol oynamaya çalışan ülkenin büyük göç dalgalarıyla ilgili endişeleri daha da artmıştı. Ülke 2004’de Polonya’dan gelen geniş çapta göçlerle büyük değişim yaşamıştır.

Sonuçlar kısmında 2010 dönemi ve sonrası belirsizliğin hakim olduğu Avrupa Birliği, terör olayları, göç dalgası, değişen toplum yapısı endişelerinden bahsedilmiştir. Britanya’nın İskoçya ve Galler ilişkileri, Britanyalılara özgü özgürlük kavramı önemlidir. İskoçya ve Galler ile ilgili haberler Londra’dan yayın yapan kanallarda gittikçe azalmıştır. Dinin ulusal kimlik üzerindeki rolünün incelenmesi ve etnik köken ile ulusalcılık sorunlarının birlikte tartışılması yazar için önemlidir. Yazar bu konular hakkında anlaşmaya varmanın mümkün olmadığını ancak geçmişin

parçası olarak değerli olduğunu ifade eder. Son dönemde kilise, krallık, hukuk, sendika ve siyasi parti gibi geleneksel olgulara ait fikir ve kurumlara saygının azalması farklı görüşlerin belirtilme eğilimini artırmıştır. Bu da Britanya toplumunun temeli olarak kabul edilen uygulamalardan vazgeçilebileceğini göstermiştir. Yazar Fransız, Rus, Çin devrimindeki zulüm ve yıkımları, Amerikan İç Savaşındaki katliamları Britanya ile kıyaslamış ve Britanya'nın işlediği suçların hafif kaldığı iddiasında bulunmuştur.

Kitap genel olarak İngiliz tarihine odaklanmış, okuyucunun genel literatüre hâkim olduğu varsayımıyla verili bilgilerle ilerlemiştir. Uzun cümleler, zaman akışının yer yer bozulması, hızlı geçişler ve tekrarlanan örnekler eserin okunmasını yavaşlatmaktadır. Kitaba göre Britanyalılık diğer kimlikleri dışlamak yerine çok sayıda kimliği içermektedir. Göçlerle yapısı değişen ülkede, etnik azınlıklar muhafazakarlara oy verme eğiliminde olmazken ve bu kişiler kendini Britanyalı olarak görmektedir. Yazar göçlerle ilgili ekonomik, kültürel, dini endişelerinden bahsederken kimlik tanımlamasının değiştiğini ifade etmiştir. Yazarın son kısımda İngiliz tarihinin yüceliği ve düşmanlarından daha soylu olduğunu ifade etmesi ise objektiflikten uzak iddialı bir varsayım olmuştur.